

Komentár k výkazu práce Štátneho archívu v Trnave a pracovísk za rok 2022

KOMENTÁR K VÝKAZU PRÁCE ZA ROK 2022

Personálny stav

Rok 2022 bol pre Štátny archív v Trnave z hľadiska personálneho obsadenia opäť pomerne náročný. Do 31. marca 2022 sa nepodarilo obsadiť miesto vedúceho oddelenia služieb verejnosti, tento post formou zastupovania vykonávala PhDr. Romana Luchavová z oddelenia spracúvania archívnych dokumentov. Miesto vedúceho oddelenia služieb verejnosti sa podarilo obsadiť skoro po roku od 1. apríla 2022 Mgr. Miroslavou Chmelkovou, ktorá ale ukončila svoj štátnozamestnanecký pomer v rezorte ministerstva vnútra k 30. 06. 2022.

Po úspešnom výberovom konaní nastúpila na post vedúcej pracoviska Archív Galanta so sídlom v Šali od 1. júna 2022 Mgr. Judita Szekeresová Kováčsová, PhD.

Od 1. júla 2022 bola vykonaná zmena v systemizácii miest v Štátnom archíve v Trnave – bolo presystemizované miesto odborný radca z pracoviska Archív Galanta do oddelenia spracúvania archívnych dokumentov Štátneho archívu v Trnave. Spomínané miesto bolo od 1. februára 2022 voľné.

K 15. decembru 2022 ukončila svoj pracovný pomer v rezorte vnútra a odišla do dôchodku p. Mária Bélyová, ktorá bola zamestnaná v archíve od roku 1992. Vďaka jej obetavému prístupu (aj jej manželka) sa podarilo zabezpečiť jednak chod odborných činností, ale aj ochranu a základnú údržbu kaštieľa v Lúči.

Počas roka sa kvôli energetickej kríze a úspore energií sa vo veľmi obmedzenej miere realizovala v archíve práca na doma – home office v zmysle platných metodických usmernení ministerstva.

Štátny archív v Trnave za úspešnú spoluprácu s Vojenským archívom – centrálnou registratúrou v Trnave dostal rezortné vyznamenanie MO SR na konferencii venovanej 55. výročiu vojenského archívniectva na Slovensku, ktorá sa konala 8. septembra 2022 v Trnave. Riaditeľka archívu, PhDr. Júlia Ragačová, si z rúk riaditeľa VA-CR, Dr. Jozefa Petráša, prevzala Pamätný odznak Vojenského archívu – centrálnej registratúry MO SR Trnava II. stupňa.

Za úspešnú spoluprácu s dobrovoľnými i štátnymi hasičmi a propagáciu hasičstva ako takého udelil prezident DPO SR, Bc. Jozef Smolinský, 4. mája 2022 riaditeľke trnavského archívu, PhDr. Júlii Ragačovej, Medailu k 100. výročiu založenia Zemskej hasičskej jednoty na Slovensku 1922-2022.

Štátny archív v Trnave pokračoval aj v minulom roku v úspešnej spolupráci s partnerským archívom SOKA Břeclav so sídlom v Mikulove. V roku 2022 sa zástupcovia trnavského archívu zúčastnili podujatia XXXV. Mikulovské sympóziu - Žena v dejinách Moravy (Mikulov, 12. - 13. 10. 2022), ktoré organizuje práve partnerský archív.

Odborné činnosti

Odborné činnosti sa uskutočňovali v súlade so stanoveným plánom. Ich podrobnejšie zhodnotenie sa uvádza pri zhodnotení práce oddelení a pracovísk.

Kultúrno-osvetová činnosť

V roku 2022 sa podarilo Štátnemu archívu v Trnave zorganizovať veľa podujatí, ktoré sa konali v priebehu celého roka. Boli naozaj rôznorodé aj typom aj obsahom. Účasť verejnosti bola nadštandardná. Ako príklad uvádzam podujatie Vianoce v archíve, ktoré počas dvoch hodín navštívilo 180 ľudí. Aj to potvrdzuje fakt, že ľudia majú záujem o poznávanie našej minulosti pomocou rôznych foriem – aj napríklad ochutnávkou dobových receptov.

Sídlny archív v Trnave sa počas roka 2022 pripravil tieto podujatia:

1. **Benefičný koncert Za mier a pokoj na Ukrajine** (19. 3. 2022)
Štátny archív v Trnave spoluorganizátor podujatia.
V súvislosti s vypuknutím vojnového konfliktu na Ukrajine chcel aj Štátny archív v Trnave poukázať na nezmyselnosť vojny a zbytočne vyhasnuté ľudské obeť a vysloviť podporu a solidaritu Ukrajine po boku ďalších trnavských inštitúcií a organizácií.
2. **Otvorenie Zrkadlovej sály v Divadle Jána Palárika v Trnave - koncert hudobného telesa Solamente naturali s názvom Musica Tyrnaviensis, výber skladieb zo Štátneho archívu v Trnave.** (19. 3. 2022)
Štátny archív v Trnave spoluorganizátor podujatia.
3. Samostatná výstava **V znamení sv. Floriána. Z histórie dobrovoľných hasičských zborov v trnavskom okrese**, vernisáž výstavy 4. 5. 2022 (výstava trvala do 30. 09. 2022)
4. Samostatná výstava **Za humorom do histórie**, vernisáž výstavy 19. 5. 2022 (výstava trvala do 30. 12. 2022)
5. **Koncert Musica Tyrnaviensis (Hudba jezuitov v Trnave a Skladby z archívu Cirkevného hudobného spolu v Trnave). Slávnostné uvedenie ďalšej časti z edície nahrávok UMA – Urbs Musicum Archivum (music from slovak archives)** (10. 06. 2022)
Štátny archív v Trnave spoluorganizátor podujatia.
6. **Trnavské organové dni 2022. 27. ročník medzinárodného organového festivalu** (31. 7. -11. 9. 2022)
Štátny archív v Trnave spoluorganizátor podujatia.
7. Prednáškový cyklus **O TRNAVE POD VEŽOU** (4 prednášky)
6. 9. – 27. 9. 2022
8. **Deň vínných pivníc** (4. 9. 2022)
Štátny archív v Trnave spoluorganizátor podujatia.

9. Podujatie **Klimatická zmena a katastrofy v priebehu vekov** (10. 11. 2022)

Štátny archív v Trnave – UCM

Štátny archív v Trnave sa týmto podujatím zapojil prvýkrát do Týždňa vedy a techniky na Slovensku a nadviazal spoluprácu s OZ Voda pre klímu – environmentálne technológie.

10. Podujatie **Klimatická zmena a katastrofy v priebehu vekov** (29. 11. 2022)

Informačné environmentálne centrum Vody pre klímu v Trnave

11. Podujatie **Vianoce v archíve** (6. 12. 2022)

12. Samostatná výstava **Vianoce kedysi** (6. 12. 2022)

Štátny archív v Trnave sa podieľal aj na organizačnom zabezpečení Archívnych dní v SR, ktoré sa konali v Smoleniciach 25.-27. mája 2022. Pripravil exkurziu v Trnave pre zahraničných účastníkov podujatia, v rámci ktorej okrem trnavského archívu navštívili – vystúpili na mestskú vežu s hodinárom, Karolom Nemčekom. Mestská veža v Trnave je unikátna nielen svojou históriou, ale aj príbehmi, ktoré sa v nej odohrali. A samozrejme hodinovým strojom. Prvé hodiny z roku 1590 sa síce nezachovali, tie druhé z roku 1729 slúžia dodnes a už 5 generácií sa o hodinový stroj stará rodina Nemčekovcov. Okrem exkurzie archív vybavil aj záštitu nad podujatím a dopravu z Trnavy do Smoleníc pre účastníkov Archívnych dní v SR. Záštitu nad podujatím prevzal župan TTSK, Mgr. Jozef Viskupič.

Jednotlivé podujatia uskutočnené na pracovisku v Galante a v Skalici sú uvedené pri zhodnotení práce pracovísk.

Edičná činnosť

Archív vydal na konci roka na propagáciu svojej činnosti vreckový kalendárik na rok 2023 i vlastnú PF a veľkonočný pozdrav. Zostavil a pripravil do tlače katalóg z výstavy Láska je strašne bohatá...

Mediálna prezentácia

Mediálna prezentácia Štátneho archívu v Trnave bola najlepšia od roku 2015, o čom svedčí vyše 100 výstupov vo všetkých typoch médií – klasických i internetových. Odborná činnosť archívu a jej priblíženie prijateľnou formou širokej verejnosti bola prezentovaná v celoštátnych týždenníkoch Téma a Život, v celoštátnom mesačníku Čarovné Slovensko (2x), v celoštátnej sieti novín Regionpress, v hlavných správach RTVS i Slovenského rozhlasu. K pravidelným mediálnym podporovateľom aktivít archívu patrí Trnavské rádio a Mestská televízia Trnava. Záujem novinárov podporuje aj pravidelné zverejňovanie tlačových správ MV SR, zverejňovaním príspevkov na sociálnych sieťach – napr. na FB stránke Štátneho archívu v Trnave i FB stránke Ministerstva vnútra SR i samotná účasť novinárov na podujatiach. Záujem zo strany verejnosti i novinárov o podujatia nášho archívu

tkvie aj v tom, že ponúkame nevšedné témy – napr. v tomto roku Za humorom do histórie a dokazujeme tak, že archivári vďaka svojmu odbornému vzdelaniu dokážu nájsť v archíve dokumenty naozaj na akúkoľvek tému.

Vzdelávanie

Zamestnanci archívu si zvyšovali počas roka svoju kvalifikáciu absolvovaním školení organizovaných zamestnávateľom v prezenčnej, ale najmä stále v online forme. Zamestnanci Štátneho archívu v Trnave neabsolvovali všetky školenia, ktoré mali uvedené v pláne vzdelávania na rok 2022, pretože z kapacitných dôvodov neboli zaradení do kurzov. Kurzy boli obsadené už pol hodinu po ich zverejnení. Z tohto dôvodu si viacerí zamestnanci vybrali z ponuky náhradné kurzy, ktoré nemali zahrnuté vo svojom individuálnom pláne kompetenčného vzdelávania. Nad rámec sa uskutočnilo školenie „Komunikácia a riešenie konfliktov“, ktoré sa konalo vďaka ústretovosti Inštitútu pre verejnú správu priamo v archíve v Trnave 5.-6.10.2022 ako teambuilding pre všetkých zamestnancov Štátneho archívu v Trnave. V Trnave sa uskutočnilo aj opakované školenie BOZP a PO 21. septembra 2022.

Budova, ekonomická agenda a spolupráca s centrom podpory Trnava

Budova archívu na Štefánikovej ulici mala a má i naďalej pretrvávajúci problém so statickou. Prístavba sa postupne oddeľuje od pôvodného objektu. Opravené praskliny v objekte sa objavili opäť po roku od vyspravenia a vymaľovania stien. Poverení zamestnanci stav monitorujú. Problémom zostáva aj naďalej pomerne veľká vlhkosť v objekte, hľadá sa stále jej príčina. Tesne pred začiatkom zimy vyvstal problém so strechou, po ležaku zatiekla horná chodba. Zisťovali sa príčiny, odstránenie havárie je momentálne v štádiu riešenia.

Pracovisko Skalica je umiestnené stále v prenajatých priestoroch františkánskeho kláštora, čo nie sú vyhovujúce podmienky pre archív. Počas roka bolo niekoľko ponúk priestorov v Senici, avšak nevyhovovali najmä kvôli statike a kapacite.

Pracovisko Archív Galanta (so sídlom v Šali) nemá stále doriešenú starostlivosť o budovy a majetok medzi Centrom podpory Trnava a Centrom podpory Nitra, keďže kaštieľ v Šali je už na území Nitrianskeho samosprávneho kraja. O kaštieľ v Šali sa preto stále stará Centrum podpory Nitra a kaštieľ v Lúči má na starosti Centrum podpory Trnava. Základné udržiavacie práce v kaštieli vykonával počas roka manžel p. Márii Bélyovej – kosenie, oprava strechy, čerpadla – bezodplatne.

Pracovisko Archív Galanta muselo odovzdať k 31. máju 2021 svoje služobné motorové vozidlo Centru podpory Nitra. Aj napriek snahe riaditeľky Štátneho archívu v Trnave sa nepodarilo doteraz vybaviť zatiaľ služobné motorové vozidlo pre pracovisko. Preto všetky služobné povinnosti muselo zabezpečovať služobné vozidlo z Trnavy (spolu s odborným zamestnancom z OSAD-u! ako šoférom) – napr. stravné lístky, odvoz zamestnancov na ŠOD/vyraďovacie konania, vybavovanie správnej agendy v Lúči na Ostrove, dovoz materiálu do bádateľne v Šali. Táto situácia nie je udržateľná dlhodobo, pracovisko Archív Galanta so sídlom v Šali zabezpečuje z hľadiska územnej pôsobnosti tri okresy – Galantu, Dunajskú Stredu a Šaľu a nutne potrebuje služobné motorové vozidlo.

Vo všetkých objektoch archívu bol problém s kúrením. Po zavedení úsporných opatrení počas energetickej krízy sa vďaka vypínaniu kúrenia vo štvrtok poobede a jeho opätovnému

zapínaniu v pondelok v objekte na Štefánikovej 7 v Trnave znížila teplota v objekte na 13,2°C (nameraná 28. 11. 2022 na termostate na poschodí objektu), čo boli neúnosné podmienky na prácu, ale i pre bádateľov na štúdium, hoci sedeli v bádateľni vo vetrovkách a kabátoch. Takouto manipuláciou samozrejme došlo aj k poruche vykurovacieho zariadenia. Termostatické hlavice na reguláciu teploty sa v Trnave v objekte nenachádzajú, bola zadaná požiadavka na Centrum podpory Trnava. V šalianskom kaštieli termostatické hlavice majú namontované, avšak radiátory opakovane tiekli, čo spôsobilo poškodenie drevenej podlahy. V kaštieli v Lúči sa nekúri vôbec, v kancelárii-podateľni bola 24. januára 2023 nameraná teplota 5,4°C.

Počas roka sa vo všetkých objektoch – Skalica, Trnava, Šaľa riešilo zabezpečenie ochrany objektu v úzkej spolupráci s Krajským riaditeľstvom policajného zboru v Trnave.

Počas roka boli zabezpečené tlačoviny, vizitky pre vedúcu pracoviska v Skalici, papier, náplne do lekárničiek i celé lekárničky do dvoch objektov v Trnave a Skalici, monočlánky, uskutočnil sa odvoz papiera – kartónov a zvyšného skartu, niekoľkokrát sa opravovala v Trnave kopírka.

Okrem inventarizácie majetku v jednotlivých objektoch archívu pribudla v roku 2022 pre archív ďalšia úloha inventarizácia zálohových fliaš.

ODDELENIE SLUŽIEB VEREJNOSTI

Z personálneho hľadiska v rámci oddelenia ukončila svoj pracovný pomer pracovníčka podateľne Simona Repová, ktorú v marci nahradila Martina Potroková. Vedúcou oddelenia bola od apríla do konca júna 2022 Mgr. Miroslava Chmelková. Miesto vedúceho oddelenia zostalo do konca roka neobsadené. V júli nastúpili na oddelenie nové zamestnankyne Mgr. Patrícia Kleimanová a Michaela Miklošovičová.

Predarchívna starostlivosť

Oddelenie sa v roku 2022 venovalo predarchívnej starostlivosti celkom 135,5 dní. Plán kontrol obsahoval 15 kontrol, zahrnutí v ňom boli pôvodcovia, u ktorých ešte kontrola nebola vôbec vykonaná, ďalej takí, ktorí nedodržiavali vyradovanie registratúrnych záznamov v pravidelnom päťročnom intervale, či nerealizovali odovzdanie archívnych dokumentov do archívu. Niektoré kontroly sa prenášali z predchádzajúcich rokov z dôvodu epidemiologickej situácie v súvislosti s pandémiou COVID-19. Oddelenie dokopy vykonalo 14 kontrol, v jednej spoločnosti sa kontrola nemohla vykonať, keďže spoločnosť je v konkurze. Kontrolované bolo dodržiavanie zákona č. 395/2002 Z. z. o archívoch a registratúrach, vyhlášky Ministerstva vnútra SR č. 628/2002 Z. z. ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o archívoch a registratúrach a pri kontrole orgánov verejnej moci a nimi zriadených organizácií dodržiavanie vyhlášky č. 410/2015 Z. z. o podrobnostiach výkonu správy registratúry orgánov verejnej moci a o tvorbe spisu. Taktiež bolo kontrolované dodržiavanie záväzných interných aktov riadenia na správu registratúry – registratúrny poriadok a plán. Vyhodnotenie kontrolnej činnosti poukazuje na nedostatky v evidencii registratúrnych záznamov a tvorbe spisov, či v prideľovaní registratúrnych značiek. Pri evidencii v klasickom

registratúrnym denníku sa nedostatočne vypisujú povinné položky a denník sa vedie niekoľko rokov, alebo sa vôbec neprideľuje registratúrna značka. Ďalej bolo zistené nedostatočné označovanie úložných jednotiek v príručných registratúrach, pri záznamoch obsahujúcich osobné údaje sa nevyznačuje obmedzený prístup, vytlačené kópie elektronických záznamov sú nesprávne označované prezentačnou pečiatkou a neoznačujú sa slovom „kópia“ alebo skutočnosť, že sa nevytvárajú zoznamy spisov odovzdaných do registratúrneho strediska. Registratúrne strediská boli pomerne v dobrom stave. Naďalej na kvalitu správy registratúry negatívne pôsobí kumulovanie funkcií správcu registratúry. Zistenia kontroly správy registratúry, navrhované postupy a riešenia na odstránenie nedostatkov prevažne s okamžitou platnosťou boli prekonzultované priamo na mieste so správcom registratúry a v niektorých prípadoch aj so štatutárom kontrolovaného subjektu.

V roku 2022 bolo oddeleniu predložených 136 návrhov na vyradenie registratúrnych záznamov, z toho 120 bolo schválených. Kvôli technickej nefunkčnosti ISEA bola väčšina návrhov na vyradenie nakoniec zaslaná iba prostredníctvom elektronickej schránky. V rámci I. kategórie pôvodcov registratúry bolo schválených 9 registratúrnych poriadkov a plánov, v rámci II. kategórie 2 registratúrne plány.

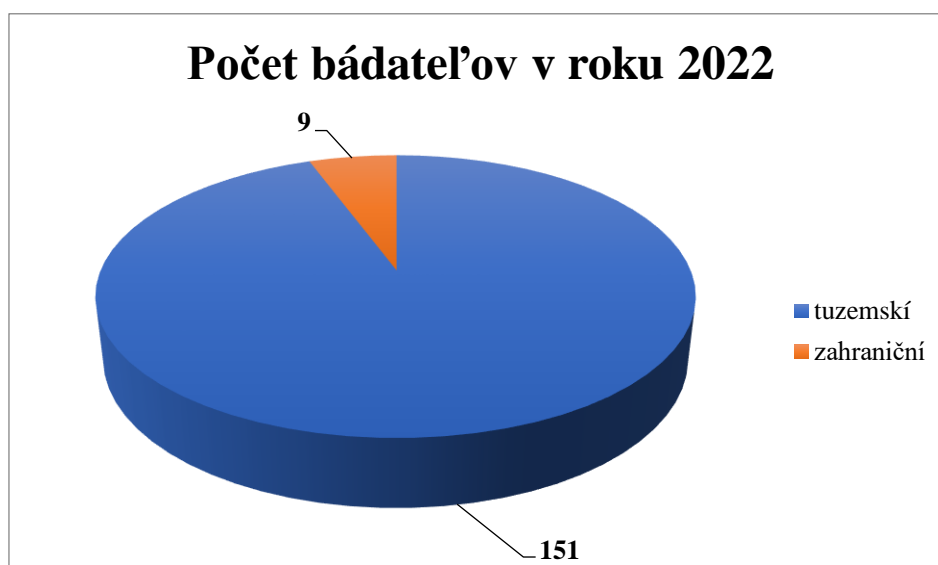
Počet pôvodcov v predarchívnej starostlivosti Štátneho archívu v Trnave bol v roku 2022 1367, pribudli 2 pôvodcovia do II. kategórie a ubudol 1 pôvodca z I. kategórie, ktorému bol zároveň zrušený aj archív. Vlastný archív má zriadených 6 pôvodcov.

Prístup k archívnym dokumentom

Správnej a bádateľskej agende bolo dokopy venovaných 458,5 dní. V roku 2022 študovňu navštevovali hlavne študenti vysokých škôl, vedeckovýskumní pracovníci, ale aj súkromné osoby. Prevládalo štúdium matrik, súdnych, stavebných a pozemkových dokumentov, ako aj dokumentov k rôznym oblastiam dejín. Počet bádateľov, ako aj bádateľských návštev, sa oproti minulým rokom zvýšil.

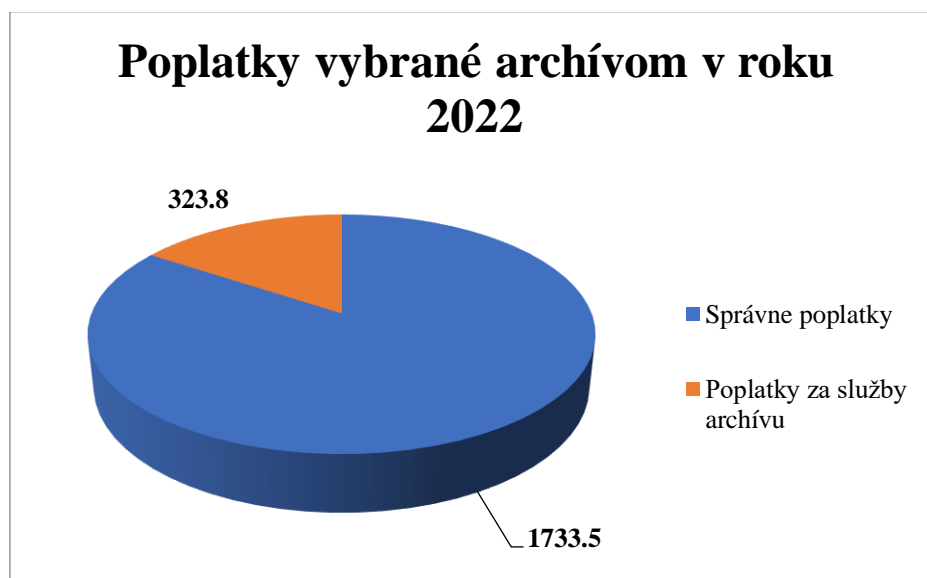
V roku 2022 navštívilo študovňu Štátneho archívu v Trnave:

počet bádateľov	160	počet návštev	903
z toho tuzemskí	151	z toho tuzemské	876
z toho zahraniční	9	z toho zahraničné	27

Oddeleniu bolo v minulom roku doručených 749 žiadostí o vydanie kópie alebo výpisu z archívneho dokumentu, počet vydaných kópií bolo celkovo 2276 ks. V rámci správnych poplatkov sa vybralo 1733,5 € a v poplatkoch za služby archívu 323,8 €, spolu bolo vybraných 2057,3 €.

Príručná odborná archívna knižnica

Knižnica archívu disponuje 9993 zväzkami, pričom za rok 2022 bolo zaevidovaných 750 titulov do aplikácie Knižnica.

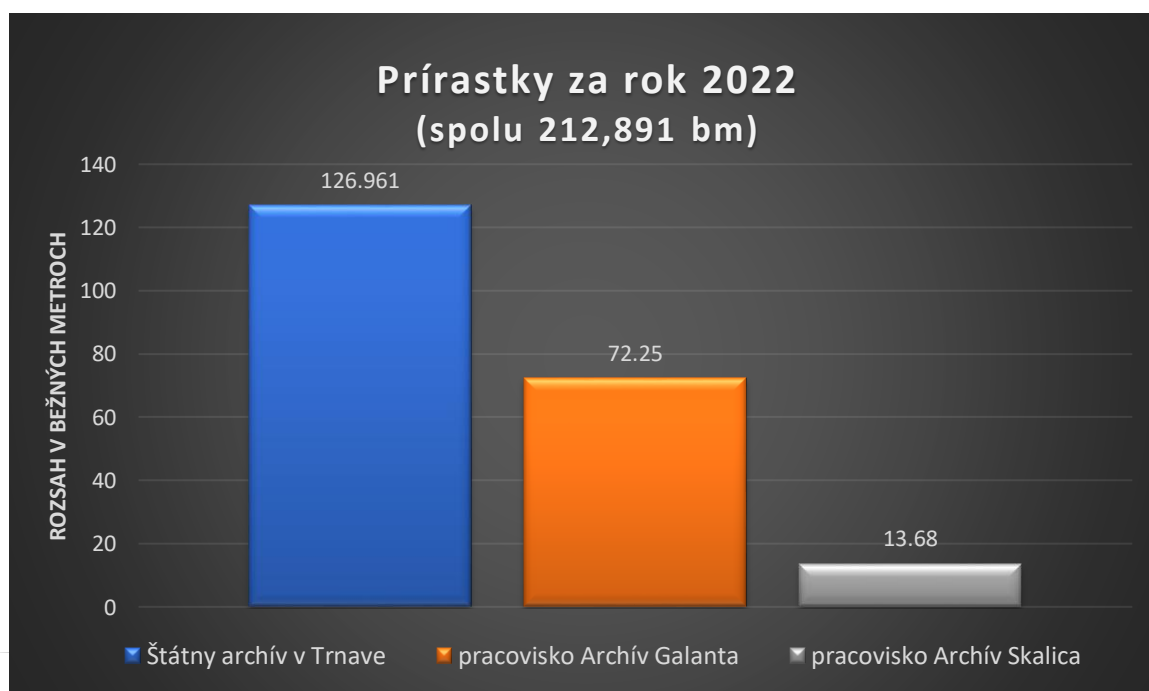
ODDELENIE SPRACÚVANIA ARCHÍVNYCH DOKUMENTOV

Personálny stav

K 31. 12. 2022 pracovalo v oddelení spracúvania archívnych dokumentov (ďalej OSAD) spolu 7 zamestnancov, z toho jedna zamestnankyňa bola počas roka poverená zastupovaním vedúceho oddelenia služieb verejnosti. Všetci zamestnanci OSAD majú vysokoškolské vzdelanie, z toho 3 zamestnanci majú archívne vzdelanie II. a III. vysokoškolského stupňa.

Evidencia archívneho dedičstva

1. Počas roka boli priebežne evidované prírastky do Elektronického archívu. Za celý rok Štátny archív v Trnave prebral spolu 270 prírastkov archívnych dokumentov v celkovom rozsahu 212,89 bm. V drvivšej väčšine prípadov išlo o prírastky, ktoré archív získal po vyrad'ovacom konaní (198,165 bm). Štátny archív v Trnave tento rok nezískal žiadne prírastky cez akvizičnú komisiu. V prípade prírastkov č. 3237/2022, 3288/2022, 3289/2022 a 3361/2022 išlo o darovanie archívnych dokumentov Štátnemu archívu v Trnave. Časť archívnych dokumentov archív tento rok získal aj zbierkovou činnosťou. Spolu podiel archívnych dokumentov získaných darom a zbierkovou činnosťou predstavuje za rok 2022 celkový rozsah 14,726 bm. Opätovne konštatujeme, že archívne fondy, ktoré na základe rozhodnutia delimitačnej komisie delimitoval Štátny archív v Bratislave do Trnavy ešte v priebehu roka 2019, zatiaľ neboli zapísané do prírastkov, keďže k dnešnému dňu neboli tieto fondy delimitované v aplikačnom programovom vybavení WinAfondy. Ide spolu o 295 archívnych súborov (v rozsahu 449,23 bm). Táto skutočnosť predstavuje veľký problém, či už z hľadiska výkonu predarchívnej starostlivosti, ako aj samotnej aktualizácie archívneho dedičstva (!). Z tohto dôvodu nie je ani možné urobiť presný prehľad štatistického výstupu podielu stavu spracúvania a sprístupňovania archívnych dokumentov, keďže všetky štatistické zostavy vygenerované programom WinAfondy nezodpovedajú reálnemu stavu, resp. vykazujú fondy a zbierky archívu bez archívnych súborov, ktoré Štátny archív delimitoval zo Štátneho archívu v Nitre a Štátneho archívu v Bratislave v rokoch 2018 a 2019.

2. V rámci evidencie archívneho dedičstva Štátny archív v Trnave k 31. 12. 2022 evidoval 1 archívny súbor, ktorý bol v priebehu roka 2017 na základe rozhodnutia delimitačnej komisie odboru archívov a registratúr SVS MV SR schválený na delimitáciu do nášho archívu. Ide o archívny súbor zo Štátneho archívu v Bratislave, pracovisko Archív Modra.
3. V rámci archívnych súborov, ktoré Štátny archív v Trnave spravuje na základe deponitnej zmluvy, nedošlo v priebehu roka 2022 k žiadnej zmene. Naďalej platí, že archív spravuje 7 takýchto archívnych súborov v celkovom rozsahu 35,62 bm. Všetky sú uložené v budove Štátneho archívu v Trnave na Štefánikovej ulici č. 7.
4. Za rok 2022 Štátny archív v Trnave evidoval 177 súborov archívnych dokumentov uložených u pôvodcov, ktorí nezriadili archív. Ide o dokumenty v celkovom rozsahu 387,54 bm.
5. Archívnych dokumentov uložených v archívoch pôvodcov je spolu cez 1113 bm. Opakovaný problém je s archívom Trnavskej arcidiecézy, ktorý opätovne nevedel Štátnemu archívu v Trnave poskytnúť údaj o presnom (ani orientačnom!) počte bm archívnych dokumentov, ktoré archív spravuje – počet uviedli ako neznámy. Keďže ide o dokumenty od 14. storočia, je možné predpokladať, že ide o stovky bežných metrov archívnych dokumentov.
6. Štátny archív v Trnave za rok 2022 nezaznamenal žiadne úbytky archívnych dokumentov.

Ochrana archívnych dokumentov

a) Systematická digitalizácia

V priebehu roka sa pokračovalo v systematickej digitalizácii archívnych dokumentov (1,5 bm) z archívneho fondu: *Magistrát mesta Trnava, oddelenie Missiles (Listy adresované mestu)*. V súčasnosti sú zdigitalizované a prístupné bádateľom v digitálnej verzii listy do roku 1638.

b) Digitalizácia v rámci EPaP

V rámci úlohy Evidencia pečatí a pečatidiel sa počas roka 2022 digitalizovalo 1,375 bm, a to zo Zbierky pečatidiel a pečiatok.

c) Konzervovanie a reštaurovanie

V mesiacoch august – september 2022 prebehla plánovaná sterilizácia archívnych dokumentov zo Štátneho archívu v Trnave v sterilizačnej komore SNG Zvolenský zámok. Dokopy došlo ku sterilizácii 46,77 bm archívnych dokumentov a 67 jednotlivín (listín).

Spracúvanie a sprístupňovanie archívnych dokumentov

Počas roka 2022 sa podarilo celkovo spracovať/sprístupniť 44,205 bm archívnych dokumentov. Práce prebiehali v súlade s plánom práce Štátneho archívu v Trnave na rok 2022.

Konkrétne išlo o práce na týchto archívnych fondoch/zbierkach:

- a) Magistrát mesta Trnava, administratívne spisy
- b) Zbierka dokumentov rôznej proveniencie
- c) Stanislav Šurin, osobný fond
- d) Rodina Roháč z Dechtíc

- e) Zbierka kalendárov
- f) Rodina Božík z Hrnčiaroviec nad Parnou
- g) Mestský úrad v Trnave, administratívne spisy
- h) Zbierka plagátov
- i) Magistrát mesta Trnava, Processualia
- j) Zbierka bulletinov a propagačných materiálov
- k) Zbierka nosičov CD a DVD
- l) Zbierka volebných materiálov a politických tlačí
- m) Igor Vančo, osobný fond
- n) Daňová správa v Trnave (zoznam architektonických plánov)
- o) Miestny národný výbor v Merašiciach (zoznam architektonických plánov)
- p) Miestny národný výbor v Moravanoch nad Váhom (zoznam architektonických plánov)
- q) Miestny národný výbor v Ostrove (zoznam architektonických plánov)
- r) Miestny národný výbor v Prašníku (zoznam architektonických plánov)
- s) Mestský úrad v Trnave I (zoznam architektonických plánov)
- t) Okresný úrad v Trnave (zoznam architektonických plánov)
- u) Okresný národný výbor v Trnave I, II, odbor výstavby a ÚP

V roku 2022 pracovníci OSAD Štátneho archívu v Trnave vyhotovili spolu 18 opisov archívnych súborov podľa medzinárodného štandardu ISAD, ktoré prešli schvaľovacím procesom na OAR. V rámci aplikácie Evidencia pečatí a pečatidiel sa podarilo spracovať 154 záznamov (pracovníci OSAD urobili 120 záznamov).

Počas roka 2022 boli vypracované a podané 2 projekty na spracovanie a sprístupnenie archívnych fondov:

- 1) Teodor Tekel, osobný fond (spracovateľ Mgr. Ján Melich)
- 2) Július Nagy, osobný fond (spracovateľka Mgr. Barbora Kollárová)

Výskumná, publikačná, kultúrno-osvetová činnosť

Všetci zamestnanci oddelenia spracúvania archívnych dokumentov Štátneho archívu v Trnave sa priebežne počas roka zapájali do realizácie kultúrno-osvetovej činnosti archívu.

Hlavnými podujatiami počas roka 2022, na ktorých sa pracovníci OSAD podieľali, boli:

- 1) Samostatná výstava *Za humorom do histórie*
Nápad vytvoriť výstavu na túto nevšednú a zaujímavú tému vznikol vo februári 2020. Vtedy ešte nikto netušil, že už o necelý mesiac pandémie koronavírusu zmení životy nás všetkých. V čase, keď ostatní archivári a historici obrátili svoju pozornosť najmä na skúmanie epidémií v našich dejinách a vytvárali výstavy na túto tému, rozhodli sa ísť trnavskí archivári „proti prúdu“ a neopustili svoju pôvodnú myšlienku – ako prvý archív na Slovensku urobiť výstavu na tému humor a pátrať po podobách humoru v minulosti. Postupne sa podarilo nájsť dokumenty mapujúce túto problematiku od 16. storočia až do 20. storočia.
- 2) Podujatie *Vianoce v archíve* spojené s výstavou *Vianoce kedysi*
Hlavným motívom podujatia bola myšlienka zaspomínať si na vianočné sviatky kedysi, tak ako sme ich prežívali my a naši predkovia. Vianočné vône, chute, atmosféra – to všetko čakalo na návštevníkov na nádvorí archívu dňa 6. decembra

2022. Pre návštevníkov bola pripravená ochutnávku dobových vianočných receptov. Tie boli pripravené podľa osvedčených receptov dvoch Trnavčaniek (Alžbety Leiherovej a Ity Bežovej), ktorých rodinné receptáre z obdobia Prvej republiky sú uložené v Štátnom archíve v Trnave. Okrem ochutnávky boli pre záujemcov pripravené aj kópie starých receptov, ktoré si ľudia mohli vziať so sebou. Sprievodným programom podujatia bola výstava kópií archívnych dokumentov na tému *Vianoce kedysi*. Zastúpené tu boli fotografie, ktoré v 2. polovici 20. storočia vyhotovil Július Nagy, ktorý dlhé roky pôsobil ako organista v Bazilike sv. Mikuláša. Jeho každoročnou „povinnosťou“ bolo inštalovanie betlehema v bazilike. Okrem toho počas vianočných sviatkov prešiel kostoly v Trnave a fotografoval jednotlivé betlehemy. Vďaka nemu máme dnes v archíve zbierku fotografií s touto tematikou a časť z nich si bolo možné prezrieť na našom podujatí. Na výstave nechýbali ani vianočné skladby či vianočné pozdravy. Podujatie sa stretlo u verejnosti s veľkým záujmom a prilákalo na nádvorie archívu bežne 200 ľudí rôznych vekových kategórií.

Publikačná činnosť jednotlivých zamestnancov je uvedená vo výkaze práce (pozri prílohu C.8 výkazu práce).

PRACOVISKO ARCHÍV GALANTA

Personálny stav

V Štátnom archíve Trnava, pracovisko Archív Galanta so sídlom v Šali došlo v roku 2022 vo vzťahu k systemizovaným miestam k viacerým zmenám v personálnom stave. Vedúcou archívu poverenou zastupovaním od 1. decembra 2021, na dobu 6 mesiacov bola Mgr. Judita Szekeresová Kováčsová, PhD. Po úspešnom výberovom konaní sa od 1. júna 2022 stala vedúcou archívu. Z dôvodu uprázdnenia jej miesta odborného radcu, bol na túto pozíciu trvale preložený zamestnanec archívu Mgr. Attila Varjú, ktorý túto funkciu zastával počas jej

zastupovania na materskej dovolenke. Na jeho uvoľnené miesto, do dočasnej štátnej služby, na pracovnú pozíciu radcu bola 6. júna 2022 prijatá Bc. Alžbeta Horváthová, ktorá sa po úspešnom výberovom konaní v októbri 2022 dostala od 1. novembra 2022 do stálej štátnej služby. Po ukončení materskej dovolenky 15. augusta 2022 sa vrátila do archívu Mgr. Barbora Oravcová. Z dôvodu čerpania materskej dovolenky bola zastupovaná zamestnancom Mgr. Petrom Szabom, PhD. Po ukončení zastupovania, v septembri 2022, bol s ním rozviazaný pracovný pomer. Na detašovanom pracovisku Malá Lúč (Lúč na Ostrove) bola zamestnaná vo verejnej službe zamestnankyňa Mária Bélyová. Dňa 15. decembra 2022 ukončila svoj zamestnanecký pomer z dôvodu odchodu do dôchodku, v archíve bola zamestnaná od roku 1992.

Predarchívna starostlivosť

V roku 2022 sa pokračovalo v oblasti predarchívnej starostlivosti v aktualizácii údajov a doplnení databázy pôvodcov registratúry v ISEA. Začala sa postupná revízia všetkých pôvodcov - úprava databázy pre evidenciu pôvodcov III. a II. kategórie, pri ktorej sa zistilo, že v rámci pôsobenia archívu je zaznamenaných až 752 pôvodcov III. kategórie.

Na predarchívnu starostlivosť sa čerpalo 139,5 pracovných dní. V priebehu roka bolo celkovo posúdených 134 návrhov na vyradenie registratúrnych záznamov, všetky boli schválené. Pracovníci archívu posúdili 32 registratúrnych poriadkov a plánov pôvodcov registratúry, pričom 12 z nich boli pôvodcovia I. kategórie a 14 z nich boli pôvodcovia II. kategórie.

Zamestnanci aj napriek opatreniam COVID – 19, ktoré na začiatku roka 2022 ešte pretrvávali, vykonali 10 kontrol štátneho odborného dozoru. Z toho bolo 9 komplexných kontrol a 1 následná kontrola. Kontroly boli vykonané na mestskom úrade, obecných úradoch, základnej škole, strednej škole, gymnáziu a v troch súkromných spoločnostiach. Komplexné kontroly v roku 2022 odhalili viaceré nedostatky v správe registratúry kontrolovaných subjektov, na tieto nedostatky boli upozornené. Subjekty priebežne počas roka komunikovali s archívom, prebehli viaceré konzultácie v archíve, alebo aj priamo na mieste v ich registratúrnych strediskách.

Nárast archívnych dokumentov za rok 2022 je celkovo 74,34 bm a zaevidovali sa 4 noví pôvodcovia registratúry.

Evidencia archívneho dedičstva

Čas vykazovaný na evidenciu archívneho dedičstva bol využitý na evidovanie nových prírastkov a úbytkov archívnych dokumentov, na zriaďovanie nových archívnych fondov a na revíziu archívnych dokumentov uložených u pôvodcov, ktorí nezriadili archív. Na túto kapitolu vykazujeme 14 pracovných dní. Pri revízii bolo zistené, že celkový rozsah archívnych dokumentov u pôvodcov, ktorí nezriadili archív a patria do územnej pôsobnosti pracoviska, je 142,18 bm. V evidencii nášho archívu je ku koncu roka 2022 zaevidovaných 6349,56 bm archívnych dokumentov.

Ochrana archívnych dokumentov

Na ochranu archívnych dokumentov bolo vykázaných 96 pracovných dní, ktoré boli venované vetraniu archívnych depotov, čisteniu archívnych dokumentov od prachu a plesní a

prebalovaníu do nových archívnych škatúl' a tiež aj príprave dokumentov na sterilizáciu v Digitalizačnom pracovisku Slovenskej národnej galérie na Zvolenskom zámku.

Spracovanie a sprístupňovanie archívnych dokumentov

V roku 2022 sa začalo s vypracúvaním nových projektov na spracovanie archívnych fondov: Miestny národný výbor v Bake (Mgr. Barbora Oravcová), Miestny národný výbor v Dolných Salibách (Mgr. Attila Varjú), Miestny národný výbor v Tešedíkove (Mgr. Judita Szekeresová Kováčsová, PhD.). Pokračovalo sa tiež v usporadúvaní a inventarizovaní fondov: Mestský národný výbor v Šali (Júlia Benciová), Miestny národný výbor vo Veľkej Mači (Mgr. Klaudia Bugyinszká) a Okresný národný výbor v Galante – odbor dopravy (Adriana Szolga). V priebehu roka bolo vyhotovených 6 opisov archívnych fondov: Hlavnoslúžnovský úrad v Šamoríne II. 1938 - 1945 (Mgr. Judita Szekeresová Kováčsová, PhD), Okresný úrad v Sereďi 1938 - 1939 (Adriana Szolga), Hlavnoslúžnovský úrad v Šali II. (1938 -1945) (Mgr. Attila Varjú), Okresný výbor Komunistickej strany Slovenska v Šali 1949 - 1991 (Júlia Benciová), Okresný národný výbor v Sereďi 1949 - 1960 (Mgr. Klaudia Bugyinszká), Miestny národný výbor v Šamoríne 1945 - 1960 (Mgr. Peter Szabo, PhD.) Všetky opisy prešli posúdením na úrovni štátneho archívu.

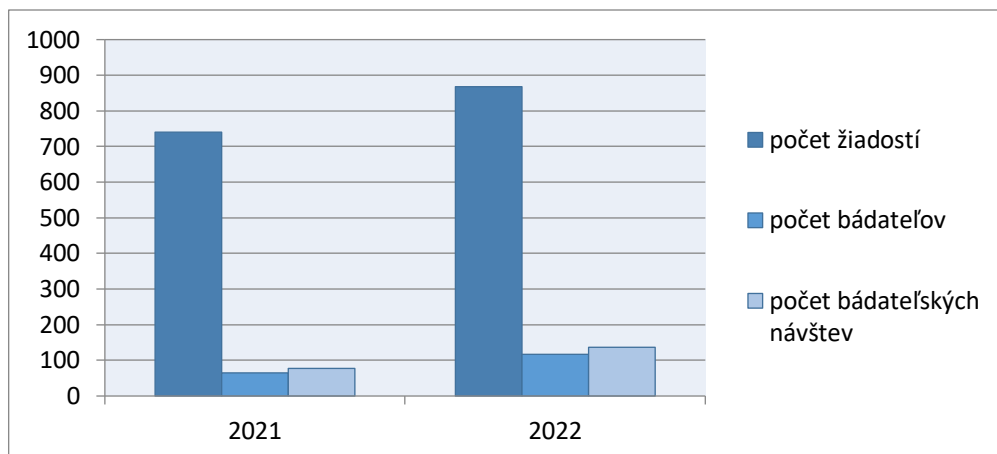
Počet dní (celkovo 385 dní) vykázaných na sprístupňovanie archívnych dokumentov sa v roku 2022 výrazne zlepšil, čo je viditeľné v porovnaní s minulým rokom. Počet dní venovaných tejto činnosti je o 137 dní vyšší. Medzi činnosti zahrnuté do tejto časti patrí rozriedenie, usporadúvanie, inventarizovanie fondov a vyhotovenie opisov archívnych súborov. Tieto dni zahŕňajú aj čas venovaný vyhotoveniu registrov ako archívnych pomôcok: registre k fondu Okresného národného výboru v Dunajskej Strede – odboru výstavby, finančnému odboru, odboru dopravy, OPVLH, k fondu Okresného súdu v Šamoríne a Mestskému národnému výboru v Dunajskej Strede. Tieto fondy boli vybraté z dôvodu frekventovaného vyhľadávania v nich.

V roku 2022 kolektív archívu pokračoval vo vypracovaní a úprave lokačného prehľadu archívnych depotov podľa aktuálneho uloženia archívnych fondov.

Prístup k archívnym dokumentom

Na prístup k archívnym dokumentom bolo vykázaných 478 pracovných dní. Množstvo žiadostí v správnej agende sa oproti minulému roku výrazne zvýšilo na 868, čo je v porovnaní s predchádzajúcim rokom nárast o 17%. Takéto výrazné zlepšenie vieme vykázat' aj napriek pretrvávajúcim problémom so zabezpečením dopravy zamestnancov na detašované pracovisko archívu v Malej Lúči (po prechode nášho archívu pod Štátny archív v Trnave v roku 2021 bolo archívu odobraté služobné auto, ktoré sme mali zapožičané z Centra podpory v Nitre). Vybavovanie žiadostí sťažil od konca roka 2022 aj odchod zamestnankyne detašovaného pracoviska. Po jej odchode slúži budova kaštieľa v Malej Lúči (Lúč na Ostrove) prakticky len ako depot pre archívne dokumenty. Tento rok sme zaznamenali obrovské zvýšenie počtu bádateľov oproti minulému roku o 80 % na 117, počet bádateľských návštev sa tiež zvýšil na 137.

Príručná odborná archívna knižnica

Odborné práce v knižnici boli zamerané na evidovanie nových prírastkov vo forme darov a na revidovanie knižného fondu. Tiež sme sem zahrnuli čas venovaný evidencii regionálnej tlače. V Aplikácii Knižnica je potrebné ešte preveriť jednotlivé záznamy, odstrániť duplikáty, z toho dôvodu sa v tomto roku do tejto aplikácie neevidovali prírastky nových kníh. Dôvodom neodstránenia týchto nedostatkov boli aj neustále personálne zmeny v archíve.

Výskumná, publikačná, kultúrno-osvetová činnosť

Ústavné výskumné úlohy boli sústredené na prípravu výstavy „Šaľa včera a dnes“ a výstavy „Pomáhať, chrániť a zachraňovať!“ a na práce súvisiace s prípravou konferencie s rovnomeným názvom „Pomáhať, chrániť a zachraňovať!“.

Archívu sa podarilo zorganizovať úspešnú dvojdnovú aktivitu Deň otvorených dverí, v rámci ktorej sa konala aj vernisáž výstavy „Šaľa včera a dnes“. Podujatia sa zúčastnilo viac ako 400 návštevníkov.

Do konca júla mali návštevníci možnosť pozrieť si výstavu archívnych dokumentov na tému Hospodárstvo v regióne a celoročne majú návštevníci archívu možnosť prezrieť si našu stálu expozíciu venovanú dejinám kaštieľa v Šali.

Dňa 9. septembra 2022 archív zorganizoval tradičnú medzinárodnú konferenciu, na ktorej sa zúčastnili odborníci zo zahraničia – Čiech, Maďarska – a odborníci zo Slovenska, medzi nimi predniesla svoj príspevok aj riaditeľka Štátneho archívu v Trnave PhDr. Júlia Ragačová, ako aj kolegyňa zo Štátneho archívu v Nitre, pracovisko Archív Nové Zámky Mgr. Monika Mikleová. Medzi prednášajúcimi boli aj odborníci z nášho archívu Mgr. Klaudia Bugyinszká a Mgr. Judita Szekeresová Kováčsová, PhD. Po konferencii prebehla slávnostná vernisáž výstavy, do konca

roka 2022 si túto výstavu prezrelo vyše 200 návštevníkov.

Uvoľnenejšia situácia v súvislosti s pandemickou situáciou dovolila, aby sa uskutočnili viaceré podujatia – konferencie, výstavy. Náš archív spolupracoval so samosprávami aj občianskymi združeniami. Súčasťou osvetovej činnosti boli aj prednášky určené pre študentov a žiakov škôl nášho regiónu týkajúce sa predarchívnej starostlivosti, ako aj regionálnych dejín.

Prednášky zrealizované v rámci exkurzií sme do výkazu nezahrnuli. Na sklonku roka sme začali s prípravou katalógu k výstave „Pomáhať, chrániť a zachraňovať!“ a publikačnou činnosťou pracovníkov.

Organizačná a riadiaca práca

V rámci organizačnej a riadiacej práce vykazujeme počet dní venovaných priebežnému vzdelávaniu štátnych zamestnancov, rôznym ústavným poradám, odborným školeniam, ale aj poradám na pracovisku. Už viac rokov pretrváva problém s nedostatočnou kapacitou miest pre záujemcov o školenia. Zamestnanci prevažne využili možnosť online vzdelávania, ale aj možnosť dvojdnového prezenčného školenia uskutočneného v Štátnom archíve v Trnave. Okrem toho sa všetci pracovníci archívu zúčastnili školenia BOZP a PO v Štátnom archíve v Trnave.

Od mája 2022 bola zrušená Jednotka podpory Šaľa, ktorá zabezpečovala opravy, údržbárske práce v našom archíve. Ich pracovisko sa stalo súčasťou Jednotky podpory Nové Zámky. Z tohto dôvodu bolo istý čas nejasné, akým spôsobom sa budú tieto technické problémy riešiť. Elektronický zabezpečovací systém v budove archívu v Šali v priebehu roka hlásil falošné poplchy, problém sa ukázal z dôvodu poruchy v elektronickej bráne. Tento problém sa podarilo odstrániť. Na jeseň, začiatkom vykurovacieho obdobia, sa vyskytli problémy s vykurovacím zariadením archívu, ktoré sú v súčasnosti v procese riešenia.

V roku 2022 archív pokračoval v práci v oblasti poskytovania správnych informácií a najmä v práci pre širokú verejnosť, prezentovaniu kultúrneho dedičstva na vysokej odbornej úrovni a v ochrane archívnych dokumentov spočívajúcu v čistení, preškatoľovaní a dislokovaní archívnych dokumentov.

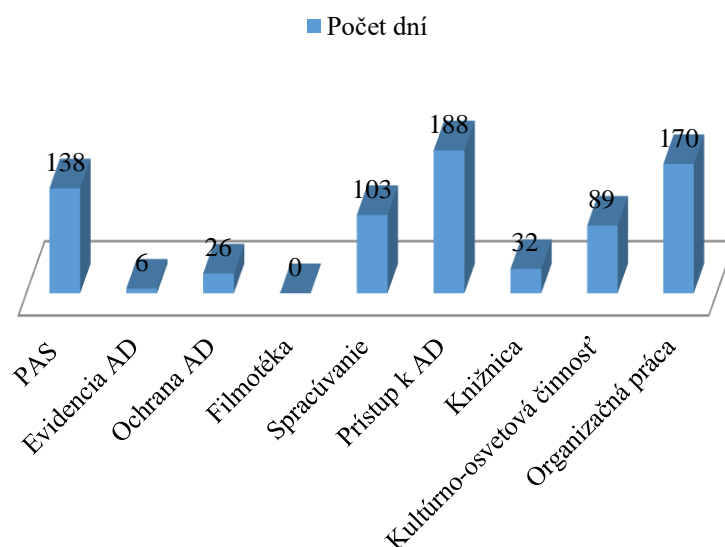
PRACOVISKO ARCHÍV SKALICA

Pracovisko Archív Skalica má obsadené 4 štátnozamestnanecké miesta, všetky v stálej štátnej službe. Od roku 2021 má pracovisko obsadené všetky pracovné pozície. Ustálené personálne obsadenie sa pozitívne prejavilo aj pri plnení služobných úloh. V mesiacoch máj a jún na našom pracovisku absolvovali odbornú prax študentka Súkromnej strednej odbornej školy VIA HUMANA Ivanna Popovych a študent Spojenej školy v Holíči Oliver Veselý.

Zamestnanci archívu v roku 2022 spolu odpracovali 752 dní, v rámci ktorých sa venovali odbornej činnosti.

Rozpis pracovných dní podľa kapitol

Predarchívna starostlivosť

Do plánu kontrol na rok 2022 bolo zaradených 10 pôvodcov registratúry, z ktorých 9 bolo zrealizovaných. Štátny odborný dozor na Obecnom úrade v Dubovciach nebol uskutočnený z dôvodu rekonštrukcie budovy úradu, preto bol výkon ŠOD presunutý na rok 2023. Vo všeobecnosti možno konštatovať, že u pôvodcov sa opakujú nedostatky predovšetkým v evidencii registratúrnych záznamov, absencia vytvárania spisov a používania spisových obalov či nepravidelné vyradovanie registratúrnych záznamov. Zároveň boli pôvodcovia striktnejšie upozorňovaní na e-Gouvernement a náležitosti s ním spojené.

V súčasnosti má Archív Skalica v predarchívnej starostlivosti 286 pôvodcov registratúry, z toho 205 I. kategórie. V roku 2022 boli z evidencie vyradení 3 pôvodcovia, z ktorých činnosti nevznikajú archívne dokumenty.

Archívu bolo predložených 101 návrhov na vyradenie registratúrnych záznamov, z ktorých 2 boli pozastavené z dôvodu formálnych a vecných nedostatkov. Prostredníctvom ISEA boli realizované len 4 vyradovacie konania. V priebehu roka pribúdali komplikácie so systémom, ktoré zapríčinili, že návrhy na vyradenie museli byť zasielané prostredníctvom el. schránky, zriedkavo poštou.

Evidencia archívneho dedičstva SR

Prírastky, ktoré archív získal po vyradovacom konaní boli priebežne počas roka evidované do Elektronického archívu Slovenska. Za rok 2022 Archív Skalica zaevidoval 62 prírastkov v celkovom rozsahu 13,56 bm.

K 31. 12. 2022 evidujeme celkovo 178 bm archívnych dokumentov, ktoré sú uložené u pôvodcu, ktorý nemá zriadený archív a ktoré Archív Skalica z kapacitných dôvodov nemôže prevziať. Archívne dokumenty sú uložené na Okresnom súde v Senici, ktorý v rokoch 2018 a 2019 uskutočnil vyradovacie konanie za pôvodcov Ľudový súd v Myjave, Ľudový súd v Skalici a Okresný súd v Senici.

V archíve spoločnosti Grafobal a.s. je k 31.12.2022 uložených 56,9 bm archívnych dokumentov pochádzajúcich z činnosti spoločnosti a jej predchodcov (Grafobal š.p., Grafobal n.p., Brnenské papierne n.p., KARTOPRODUKTA, TEKLA).

Ochrana archívnych dokumentov

Ochrane archívnych dokumentov venoval archív 26 dní, v rámci ktorých išlo najmä o vetranie depotov, ukladanie archívnych dokumentov do škatúl, označovanie úložných jednotiek a v niektorých prípadoch bolo potrebné aj čistenie dokumentov od prachu a iných nečistôt.

V mesiacoch august a september zamestnanci pripravili vybrané archívne dokumenty pre sterilizáciu v sterilizačnej komore na Zvolenskom zámku. Spolu prešlo sterilizáciou 9,2 bm archívnych dokumentov, na ktorých sa objavila pleseň, boli značne znečistené alebo sa plánuje ich digitalizácia.

V súvislosti s ochranou archívnych dokumentov treba povedať, že terajšie priestory, kde sú archívne dokumenty uložené, nie sú vyhovujúce z hľadiska nízkej teploty a vysokej vlhkosti, keďže sa v zime nevykurujú.

Spracúvanie a sprístupňovanie archívnych dokumentov

Počas roku 2022 sa zamestnanci archívu zamerali predovšetkým na triedenie a usporiadanie archívnych dokumentov. Pri revízii fondu *Okresný súd v Skalici* sa zistilo, že vypracované súpisy listín č.d. neobsahujú 3 zväzky listín z roku 1935. Pre efektívnejšie riešenia žiadostí bolo potrebné súpisy doplniť o tieto knihy (Veronika Blanáriková, Zuzana Kosová). Pokračovalo sa tiež vo vyhotovovaní súpisu dokumentov *Okresného národného výboru v Senici - odbor pôdohospodárstva, lesného a vodného hospodárstva* (Zuzana Kosová). Roztriedené a usporiadané boli fondy *Milosrdní bratia v Skalici* (Veronika Blanáriková), *Akadémia vzdelávania Žilina, pobočka Skalica*, *Roľnícke družstvo Jablonka*, *Súkromná základná škola v Skalici* a *Stredné odborné učilište v Senici* (Jana Hanzalíková). Zároveň boli k týmto fondom vypracované súpisy.

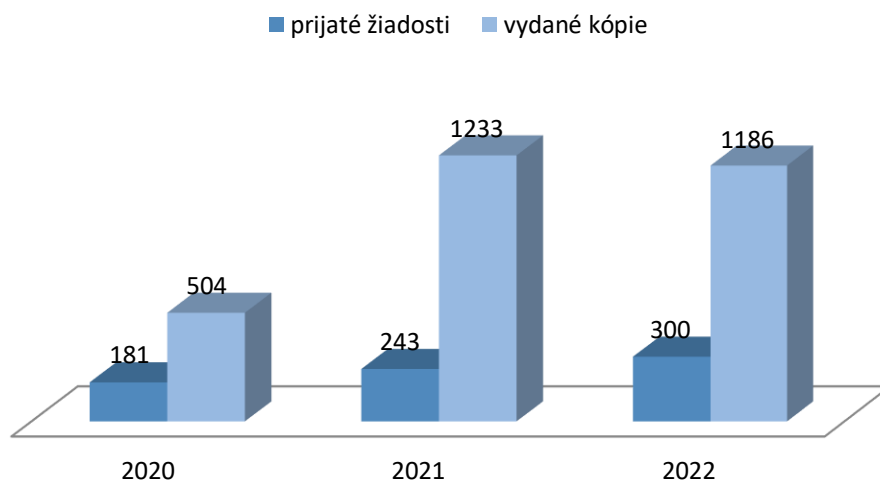
V rámci inventarizovania archívnych dokumentov sa pokračovalo v inventarizovaní fondového oddelenia Litterae missiles fondu *Magistrát mesta Skalica* (Terézia Májková).

Archív Skalica vyhotovil k 31.12.2022 tri opisy archívnych súborov podľa medzinárodného štandardu ISAD – Potravné družstvo v Kopčanoch, Potravné družstvo v Lopašove, Potravné družstvo v Osuskom.

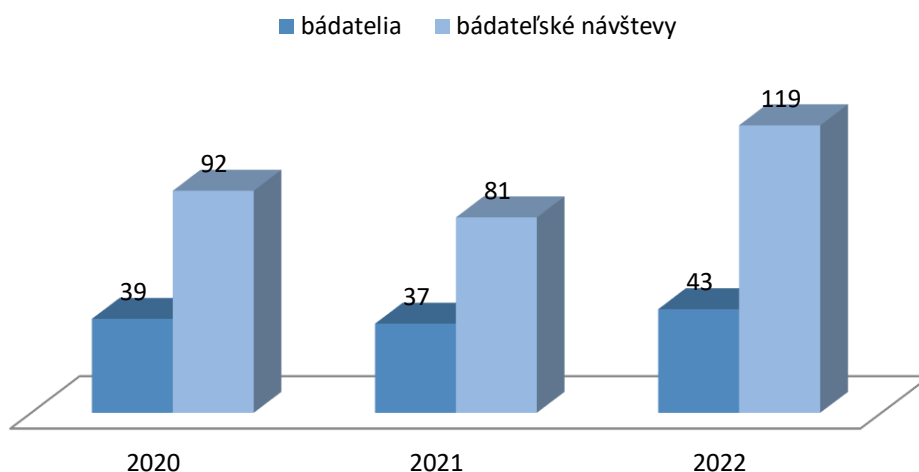
Prístup k archívnym dokumentom

Prístupu k archívnym dokumentom venoval archív 188 dní. Po odznení pandémie koronavírusu môžeme sledovať postupný nárast nielen žiadostí v správnej agende, ale aj v počte bádateľských návštev. Bádateľským návštevám bolo venovaných 50 dní. Bádateľňu archívu navštívilo 49 bádateľov, z toho 2 zo zahraničia. Išlo najmä o regionálnych historikov, ale svoje zastúpenie medzi bádateľmi majú aj priaznivci histórie, ktorí sa venujú predovšetkým genealogickým výskumom. Zvyšok dní bol venovaný správnej agende, v rámci ktorej archív prijal 300 žiadostí a vydal 1186 ks výpisov, odpisov, potvrdení a kópií archívnych dokumentov. Celkovo bolo v roku 2022 na poplatkoch vybraných 838€, z toho 664 € tvorili správne poplatky a 174 € poplatky vybrané za služby archívu.

prijaté žiadosti a vydané kópie 2020 - 2022

bádatelia a bádateľské návštevy 2020 - 2022

Príručná odborná archívna knižnica

Keďže archív Skalica v minulosti neevidoval knižné tituly v aplikácii Bach, nebolo možné uskutočniť migráciu údajov do aplikácie Knižnica. Pracovníčky archívu tak museli evidovať všetky knižné tituly manuálne. K 31. 12. 2022 bolo do aplikácie Knižnica zaevidovaných 2766 titulov. Odborná knižnica archívu disponuje celkovo 3050 zväzkami. V roku 2022 sa pokračovalo s revíziou knižničného fondu.

Výskumná, publikačná, kultúrno-osvetová činnosť

Všetci zamestnanci archívu sa v priebehu roku podieľali na kultúrno-osvetovej činnosti archívu. Už pravidelne archív navštevujú študenti základných škôl, ktorí sa počas exkurzií dozvedeli o histórii a poslaní archívu s možnosťou pozrieť si významné archívne dokumenty. V spolupráci s mestom Skalica a Záhorským múzeom v Skalici archív zorganizoval prehliadku mestom, v rámci ktorej boli vo večerných hodinách otvorené aj brány archívu.

Okrem prehliadky priestorov archívu, bola pre návštevníkov pripravená aj malá výstava archívnych dokumentov.

Pri príležitosti 650. výročia povýšenia Skalice na slobodné kráľovské mesto a Dní európskeho kultúrneho dedičstva sa v Skalici konal 2. septembra 2022 otvárací ceremoniál DEKD s bohatým sprievodným programom. Popri vedeckej konferencii *Mesto a kultúrne dedičstvo*, na ktorej odznel aj príspevok Terézie Májkovej, to bol aj *Deň otvorených dverí* v Archíve Skalica. Počas celého dňa prichádzali veľkí i malí návštevníci, aby si mohli vyskúšať písanie brkom, pečatenie, či sa dozvedeli o svojich predkoch. Súčasťou dňa otvorených dverí bola tiež výstava archívnych dokumentov *Kráľovská Skalica - 650 rokov od povýšenia na slobodné kráľovské mesto*, ktorá bola prístupná verejnosti do 9.9.2022.

Publikačná činnosť zamestnancov archívu je uvedená vo výkaze práce.

Dni európskeho kultúrneho dedičstva 2022

Deň otvorených dverí
Štátneho archívu v Trnave,
pracoviska Archív Skalica

2.9.2022
10:00-18:00

Kráľovská 16
1. posch. Františkánskeho kláštora
Prehliadka archívu

Kancelária kráľovského mesta:
písanie brkom, pečatenie,
skladanie listov

Nájdí svojich predkov:
vytvor si svoj rodokmeň,
genealogické konzultácie

Výstava archívnych dokumentov
Kráľovská Skalica
650 rokov od povýšenia
na slobodné kráľovské mesto
Výstava bude prístupná do 9.9.2022, od 09:00-15:00

MINISTERSTVO KULTÚRY
KRAJINOVÝ ÚRAD
Mesto Skalica

Organizačná a riadiaca práca, vzdelávanie, ekonomické a administratívne práce

Zamestnanci sa zúčastnili školení a odborných podujatí uvedených vo výkaze práce. Niektoré odborné školenia, ktoré mali zamestnanci naplánované sa buď vôbec nekonali, alebo sa na ne, kvôli nízkej kapacite poslucháčov, nedalo prihlásiť.

Okrem účasti na školeniach sa zamestnanci tiež podieľali na rôznych organizačných či administratívnych prácach v archíve (skartácia papierového odpadu, presun archívnych dokumentov, inventarizácia majetku, uloženie nezaradených dokumentov a pod.).

V roku 2022, v spolupráci s Centrom podpory v Trnave, sa podarilo úplne vymeniť staré telefónne zariadenia, ktoré už boli opotrebované a znižovali kvalitu poskytovania služieb archívu. Zároveň sa archívu zmenili aj telefónne čísla. Aktuálne kontakty sú zverejnené na webovej stránke archívu.

ROK 2022 V ŽIVOTE ŠTÁTNEHO ARCHÍVU V TRNAVE

Mediálna prezentácia a vernisáž výstavy *Za humorom do histórie* 19. mája 2022.

Pozvánka a fotografie z vernisáže výstavy *V znamení sv. Floriána* dňa 4. mája 2022.

Exkurzie na výstavách Štátneho archívu v Trnave počas Archívnych dní (25. mája 2022) a z Domova sociálnych služieb Pastuchov (6. júna 2022).

Odborná archívna prehliadka na Okresnej prokuratúre v Trnave.

**RIADITEĽ
VOJENSKÉHO ARCHÍVU — CENTRÁLNEJ REGISTRATÚRY
MO SR TRNAVA**

u d e l u j e

Pamätný odznak Vojenského archívu - centrálnej registratúry
MO SR Trnava II. stupňa

PhDr. Júlii RAGAČOVEJ

**PRI PRÍLEŽITOSTI 55. VÝROČIA VOJENSKÉHO
ARCHÍVNICTVA NA SLOVENSKU**

[Signature]

**MINISTERSTVO OBRANY
SLOVENSKA
TRNAVA**

Tmava, 9. 9. 2022   Číslo 21   Riaditeľ
Vojenského archívu – centrálnej registratúry
MO SR Trnava

Storočné recepty na chutné Vianoce

Chceli by ste poznať sviatočné chute našich predkov? Vďaka Mgr. BARBORE KOLLÁROVEJ (27) ich môžete dokonca ochutnať. V Štátnom archíve v Trnave objavila osobný fond Trnavčanky Alžbety Leiherovej, v ktorom sa nachádzali ručne písané recepty z prvej tretiny minulého storočia. Preložila ich z maďarčiny, vlastnoručne vyskúšala a aj prostredníctvom Témy ponúka všetkým, ktorí by si nimi chceli ozvláštniť vianočný stôl.

Ked prídete reč na vianočné pohostenie, každý kraj – a v rámci neho i každá rodina – má svoje tradičné pečivá. Inak to nebolo ani v minulosti. Hoci sa vianočné jedlá a zákusky líšia, či už sú to naše od susedných, alebo dnešné od tých spreď storočí, predsa majú jeden hlavný spoločný znak – výjimečnosť. Na Vianoce totiž pe-

čieme a pripravujeme pokrmy, ktoré bežne počas roka nevykme žef. Sú skôr špeciálne a určené iba na týchto pár dní, počas ktorých si ich musíme vychutnať.

ODBORA, ODMENA AJ JEDLO
V minulosti spájalo jedlo počas sviatkov okrem výživy tela i obradnú funkciu. Zo sviatočných jedál sa pripisoval veľký význam práve príprave tých vianočných, ktoré

mali pre rodinu charakterizovať želanie hojnosti v narážajúcom novom roku, vysvetľuje Mgr. Barbora Kollárová zo Štátneho archívu v Trnave a dodáva, že rozličné špeciálne koláče a pečivá sa nezvykli pect iba pre vlastné potreby rodiny, teda na sviatočný stôl či ako ozdoby na stromček, ale slúžili napríklad aj ako odmena pre koledníkov, ktorí počas vianočných sviatkov obchádzali domácnosti vinnouje hojnosť a zdravie do ďalšieho roka.

„Vianočné koláče mali rôzne špeciálne tvary – mohli byť okružité, podlhovasté, rôzne zapletené alebo v tvare podkovy. Vianočné visk neboli iba koláčiky, ale i rôzne susené ovocie, orechy a obilky. Tie sa, rovnako ako dnes, nezvykli piecť v každom dome, ale kupovali sa od ľudí, ktorí disponovali špeciálnym náradím na ich prípravu. Na dedinách ich pekvali zväčša učiteľia, ale v okolí Trnavy napríklad aj organisti,“ vraví archivarš a tým, že v mnohých prípadoch vykonávala tieto

► Sviatočné koláče neslúžili len na stôl, ale zdobili sa nimi aj stromčeky a používali sa ako odmena pre koledníkov.

funkcie jedna a tá istá osoba, teda učiteľ bol aj organistom.

AKO V ŠKOLE, TAK I DOMA

V snahe zistiť, aké chute mali naši predkovia pred sto rokmi, sa Barbora Kollárová pozrela aj na recepty žiačok odbornej školy pre ženské povolania, ktorá v Trnave začala svoju činnosť v roku 1927. Každoročne v predvianočnom období mali v osnovách pre hodiny varenia aj sviatočné pokrmy. Medzi koláče patrili napríklad linecké koláčiky, medvedie ľahky, snobové posinky alebo venčeky, orechové rožky, skorovicové hviezdčky alebo lomnické krúžky, ktoré sa robili z kynutého cesta a po upčení sa namáčali v rume a obložovali v práškovom cukre,“ opisuje archivarš a dopĺňa: „Pernicky sa v osnovách po prvý raz objavujú až v roku 1930. Okrem koláčov sa dievčatá venovali aj výrobe marcipanu, čokoládových bombónov, salátek alebo vajecného koňaku.“

CHUŤE PRED STO ROKMI

Medové posinky, po maďarsky mées csók, vanilkové rožky alebo praclíky alias vanilias kifli vagy perec, aj veľmi hit najkrásnej ročníka vianočka, teda fíberkoláča. Tieto a mnohé ďalšie recepty na sviatočné pečivo objavila Barbora Kollárová v osobnom fonde Trnavčanky Alžbety Leiherovej uhladne zapísané v maďarčine. Pochádzajú z prvej tretiny minulého storočia, pri niektorých sa nachádza poznámka, od koho sú – napríklad od tety Etelky, od starej mamy a podobne. „To naznačuje, že recept sa tradioval a bol teda starší ako samotný zápis,“ hovorí s úsmevom. „Pri dobrých a overených receptoch môžeme vidieť aj dopisami poznámky, jač“ – teda „Jahodky“ Barbora Kollárová neváhala a rozhodla sa sviatočné pečivo našich predkov zažiť na vlastnom jazyku – niektoré z receptov sama vyskúšala. „Vďaka tomu môžeme ponúkni, ako sa v prachu sto rokov zmenili, chute a preferencie ľudí,“ vraví s tým, že v zásebe sa chute našich predkov od tých dnešných veľmi nelíšia. „Základnými ingredienciami boli vo vianočných receptoch najmä med, orechy, citrónová kôra a rôzne druhy korenia, napríklad klinčeky alebo vanilka.“ Napriek tomu zopár rozdielov našle. „Recepty sú rozhodne písané na menšie množstvo

zákuskov než dnešné. Zároveň sú koláče výrazne sladšie, ako sme zvyknutí dnes.“ Takým je aj recept Alžbety Leiherovej na „storočnú“ vianočku, ktorý Barbora Kollárová odporúča vyskúšať. „Je mäkká a má príjemnú maslovú vôňu i chuť. Ak však nie ste zvyknutí na veľmi sladkú chuť, môžete si množstvo cukru v nasledujúcich receptoch upraviť podľa vlastných preferencií.“

ZÁZRAČNÝ PRAŠOK

„V receptári Alžbety Leiherovej môžeme nájsť do desiat receptov na rôzne chlebičky,“ hovorí prekvapene mladá archivarš. Zdá sa tak, že v minulosti bolo pečenie koláčov v úzkom podlhovastom plechu celkom obľúbené. Do výberu sa dostali tri z nich, ktoré sa počas sviatkov určite opláti vyskúšať. Biskupský chlebiček netreba predstavovať, dva ďalšie sú kapucinky a vynikajúci orechový chlebiček.

„Koláče slúžili aj ako odmena pre koledníkov.“

Barbora Kollárová sa domnieva, že prave recepty na chlebičky sú pravdepodobne staršie ako sto rokov, pretože v žiadnom z nich nie je použitý prášok do pečiva. Ten sa na našom trhu objavil na prelome 19. a 20. storočia, pričom v 20. rokoch už bol bežne dostupný a frekventovane inzerovaný. Gazdinky ho mohli nájsť pod názvami Mídrah hlava alebo Práva raka. Istá firma k svojej reklame

na prášok do pečiva pridávala aj recepty, v ktorých mohol byť využitý,“ vysvetľuje Barbora Kollárová, podľa ktorej bolo pečenie bez prášku do pečiva hotovým umením, keďže bolo potrebné vymiešať cesto tak, aby výsledný produkt nebol ľahký a hutný. „Koklamy na kypriace prášky preto sľubovali, že sa s nimi každý koláč pekári a gazdinky tak nebudú zbytočne plývať vzácnymi potravinami.“ Do nasledujúcich „storočných“ receptov Alžbety Leiherovej je zázračný prášok pokojne pridať, ak sa vám žiada. Go doľah na zave? Hľadaj len želanie: Dobrú chuť! Ale hlavne šťastné a veselé.

▲ K reklame na prášok do pečiva pridávali výrobcovia aj recepty.

Články v časopisoch Téma a Čarovné Slovensko, na ktorých sa svojim výskumom podieľala Mgr. Barbora Kollárová z OSAD Štátneho archívu v Trnave.

CHUŤE MINULOSTI

AKO PIEKLI pred sto rokmi

K NAJKRÁŠIM SVIATKOMÝ ROKU NÉ ODMSYLITELNE PATRI AJ VIANOČNÉ PEČIVO A NE TO NEBOLO ANI V MINULOSTI. BARBORA KOLLÁROVÁ ZO ŠTÁTNEHO ARCHÍVU V TRNAVE PUBLIKUJE STO ROKOV STARÉ RECEPTY, AKÉ BOLI SVIATOČNÉ CHUŤE NAŠICH PREDKOV?

— 88 —

CHUŤE MINULOSTI

• rokov zmenili chute a preferencie ľudí,“ vraví s tým, že v zásebe sa chute našich predkov od tých dnešných veľmi nelíšia. Základnými ingredienciami boli vo vianočných receptoch najmä med, orechy, citrónová kôra a rôzne druhy korenia, napríklad klinčeky alebo vanilka.“

Napriek tomu zopár rozdielov našle. „Recepty sú písané na rozhodne menšie množstvo zákuskov než dnešné. Zároveň sú však koláče výrazne sladšie, ako sme zvyknutí dnes.“ Takým je aj recept Alžbety Leiherovej na „storočnú“ vianočku, ktorý Barbora Kollárová odporúča vyskúšať. „Je mäkká a má príjemnú maslovú vôňu i chuť.“

Zázračný prašok

O čom, že recepty majú viac ako sto rokov, svedčí aj fakt, že v žiadnom z nich nie je použitý prášok do pečiva. „Ten

Vanilkové rožky alebo praclíky - Vanilias kifli vagy perec

Od dnešných vanilkových rožkov sa recept podstatne líši. V prvom rade peče, že do cesta nejde vajčko. V recepte však nechýba – hotové rožky a praclíky sa nim majú pred počítom potrieť, na čo dnes pravdepodobne nie sme zvyknutí. Ak svoje vanilkové rožky po upčení zvyknú oblať v mlieku praškového a vanilkového cukru, nie svedčí to rokov sa nim čuť potrieť. Hotové koláčiky sa vyznačujú krehkosťou, vanilkovou vôňou a sladkou chuťou. Zo 100 g masla, 60 g vanilkového cukru, 50 g masla, 100 g múky alebo medových mandlí a 140 g mlieky ušnešne cesto. Vytvarujeme, potrieme vajčkom a pomaly pečeme približne 6 – 8 minút. Kým sú teplé, posypeme vanilkovým cukrom.

Dnešné zvyknú si vanilkové rožky pripravovať aj v domácnostiach.

— 92 —

Na podujatí *Vianoce v archíve* (6. decembra 2022) si mohli návštevníci prezrieť kópie archívnych dokumentov, ochutnať dobové recepty, alebo sa odfoťiť s Mikulášom na nádvorí archívu.

Návštevníci Dňa otvorených dverí v pracovisku Archív Galanta so sídlom v Šali (10.6.2022).

Dni architektúry na nádvorí kaštieľa v Šali (1. október 2022).

Slávnostné otvorenie konferencie a výstavy *Pomáhať, chrániť a zachraňovať* (9. september 2022).

Prehliadka mestom Skalica (18. februára 2022).

Exkurzie na pracovisku Archív Skalica (31 mája a 6. júna 2022).

Deň otvorených dverí pracoviska Archív Skalica (2. september 2022).

